

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI-4101-08-02/2012
P/12/128

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/128 – „Wdrażanie innowacji przez szkoły wyższe i parki technologiczne”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Robert Skwarko, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 84158 z dnia 8 października 2012 roku (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet w Białymstoku, ul. Marii Skłodowskiej-Curie, 15-097 Białystok (zwany w dalszej treści „Uniwersytetem” lub „UwB”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Leonard Etel, rektor

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie skuteczności działań realizowanych na rzecz wdrażania nowych technologii.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Podstawą takiej oceny jest przede wszystkim ograniczenie działalności uczelnianego centrum transferu technologii, utworzonego pod nazwą Wschodni Ośrodek Transferu Technologii (zwany w dalszej części „WOTT”), do realizacji dwóch projektów unijnych i nierealizowanie zadań ustalonych w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym² oraz celu swojej działalności wynikającego z uregulowań wewnętrznych, tj. sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych do gospodarki. WOTT nie posiadał informacji o realizowanych projektach badawczych i uzyskanych patentach, ani nie udzielał pomocy w poszukiwaniu kontrahentów zainteresowanych wdrożeniem rezultatów badań naukowych w gospodarce. Współpracę z przedsiębiorcami i instytucjami ich wspierającymi Uniwersytet ograniczył zaś do promowania własnej działalności, organizowania praktyk u przedsiębiorców i „kreowania swojej marki wśród przedsiębiorców i studentów jako instytucji wspierającej przedsiębiorczość w regionie”. W konsekwencji przedsiębiorców nie wspomagano w zakresie pozyskiwania innowacji oraz nie wdrożono w gospodarce rezultatów ani jednego z prowadzonych badań naukowych. Stwierdzono też, że:

- „Regulamin korzystania z wyników pracy intelektualnej w Uniwersytecie w Białymstoku” nie został dostosowany do wymogów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym,
- nie zapewniono efektu trwałości projektu „Członek Ogólnopolskiej Sieci Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP „STIM”, dofinansowanego ze środków unijnych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. Nr 164 poz. 1365 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wykorzystanie wyników badań naukowych dla poprawy innowacyjności polskiego przemysłu i gospodarki

1.1 Organizacja transferu technologii

Opis stanu
faktycznego

Poprzedni rektor Uniwersytetu prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz oraz obecny rektor prof. dr hab. Leonard Etel dokonali, odpowiednio w dniach 9 października 2008 roku i 25 września 2012 roku podziału uprawnień i obowiązków pomiędzy rektora i poszczególnych prorektorów. Zgodnie z tym podziałem, wynalazczość, ochrona patentowa i wdrożenia należały do zakresu działania Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą (sprawował on też m.in. nadzór nad realizacją projektów badawczych, miał inicjować zawieranie umów z podmiotami gospodarczymi na prowadzenie badań). Sprawowanie nadzoru na działalnością WOTT należało zaś do zakresu działalności Prorektora ds. Ekonomicznych, który także odpowiadał m.in. za inicjowanie działań związanych z pozyskiwaniem środków unijnych oraz kontaktów i współpracy z przedsiębiorcami i biznesem.

(dowód: akta kontroli str. 292-297)

Senat Uniwersytetu, uchwałą z 11 czerwca 2003 roku, utworzył WOTT. Celem działalności tej jednostki miało być lepsze wykorzystanie potencjału intelektualnego i technicznego UwB w gospodarce kraju, w tym m.in. wszechstronne wspieranie przedsięwzięć służących praktycznemu wdrożeniu wyników pracy naukowej. Uchwałą z 29 października 2008 roku Senat zawiesił działalność WOTT. Poprzedni prorektor Uniwersytetu dr hab. Marek Proniewski wniosek o zawieszenie działalności WOTT uzasadnił faktem zaprzestania przez tę komórkę działalności po zakończeniu realizacji trzech projektów, tj. „Podlaskie Centrum Innowacji”, „Sieć Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności Małych i Średnich Przedsiębiorstw” oraz „Ośrodek Przekazu Innowacji Polska Północno-Wschodnia”. Na wznowienie działalności WOTT Senat UwB wyraził zgodę 25 marca 2009 roku. Uzasadnieniem wniosku o podjęcie takiej decyzji była możliwość pozyskiwania środków na współpracę jednostek akademickich z przedsiębiorstwami oraz na realizację projektów teleinformatycznych i finansowanie działalności tej jednostki wyłącznie ze środków pozyskanych z projektów.

(dowód: akta kontroli str. 3-4, 7, 9, 12-13)

Zgodnie z regulaminem, nadanym 27 maja 2009 roku, do WOTT (funkcjonującego jako ogólnouczelniana komórka Uniwersytetu) należało prowadzenie działalności służącej lepszemu wykorzystaniu potencjału intelektualnego UwB oraz transferu wyników prac naukowych do gospodarki poprzez sprzedaż lub nieodpłatne przekazywanie wyników badań i prac rozwojowych. Do zakresu jego działalności należało m.in.:

- poszukiwanie opracowań naukowych, które mogłyby stać się przedmiotem transferu i komercjalizacji technologii,
- opracowanie zasad transferu technologii,
- współdziałanie z innymi jednostkami organizacyjnymi Uniwersytetu w zakresie upowszechniania transferu technologii,
- koordynowanie i organizacja współpracy różnych grup badawczych, zmierzająca do komercjalizacji opracowań naukowych, a także wspieranie zespołów naukowo-badawczych w nawiązywaniu współpracy i realizacji projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej,

- udział w pracach badawczo-rozwojowych realizowanych przez jednostki organizacyjne Uniwersytetu, prowadzenie własnych prac badawczo-rozwojowych oraz realizacja takich prac w zakresie zleconym przez jednostki spoza UwB,
- opracowywanie i projektowanie opartych o zaawansowane metody i technologie rozwiązań i systemów oraz wdrażanie instalacji pilotażowych tych rozwiązań i systemów,
- doradztwo w zakresie wdrażania innowacyjnych rozwiązań i technologii oraz prowadzenie szkoleń pracowników i studentów w praktycznych zagadnieniach komercjalizacji opracowań naukowych i zastosowania gospodarczego,
- promocja i marketing uniwersyteckich opracowań na rynku,
- współpraca z ośrodkami zagranicznymi, a także udział w krajowych i międzynarodowych instytucjach o tematyce zgodnej z działaniami WOTT,
- wspieranie Uniwersytetu w projektach finansowanych ze środków Unii Europejskiej,
- inicjowanie i realizacja nowych projektów, w tym z zakresu rozwoju społeczeństwa informacyjnego i regionalnej strategii innowacji.

(dowód: akta kontroli str. 15-17)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Ustalony zakres działań prorektorów UwB nie został określony w sposób przejrzysty i spójny, adekwatny do celów i zadań komórek organizacyjnych. Prorektorowi ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą powierzono bowiem m.in. prowadzenie spraw z zakresu wynalazczości, ochrony patentowej i wdrożeń, podczas gdy Prorektorowi ds. Ekonomicznych – sprawowanie nadzoru nad działalnością WOTT, za pośrednictwem którego powinien być realizowany transfer wyników prac naukowych do gospodarki. Tym samym Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą nie dysponuje narzędziem za pośrednictwem, którego mógłby w pełni realizować działalność związaną z wdrożeniami wyników prac naukowych w gospodarce. Zgodnie zaś z komunikatem Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych³ jednym ze standardów kontroli zarządczej, wpływającym na jej jakość jest dostosowanie do aktualnych celów i zadań struktury organizacyjnej jednostki oraz określenie w sposób przejrzysty i spójny zakresu zadań, uprawnień i odpowiedzialności.

1.2 Realizacja projektów badawczych oraz uzyskiwanie patentów

W latach 2010 - 2012 Uniwersytet zakończył realizację 47 projektów badawczych dofinansowanych kwotą 10.881,9 tys. zł przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (zwanego dalej „NCBiR”), w tym jeden projekt rozwojowy i jeden zamawiany, tj.:

- realizowany w latach 2007 - 2010 wspólnie z Wojskową Akademią Techniczną projekt zamawiany: „Monitoring, identyfikacja i przeciwdziałanie zagrożeniom bezpieczeństwa obywateli, dofinansowany przez NCBiR kwotą 11.000 tys. zł, w tym na rzecz UwB – 5.465,4 tys. zł,

³ Dz. Urz. MF. Nr 15, poz. 84.

- realizowany w latach 2009 - 2011 w konsorcjum z PPWB Sp. z o.o. w Białymstoku projekt rozwojowy: „Prawne i kryminologiczne aspekty wdrożenia i stosowania nowoczesnych technologii służących ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego”, dofinansowany przez NCBiR kwotą 4.300 tys. zł, w tym na rzecz Uniwersytetu – 870 tys. zł.

Oprócz tego prowadzone są dwa inne projekty rozwojowe, których realizacja zakończona ma zostać w 2014 roku, tj.:

- „Nowoczesne technologie dla/w procesie karnym i ich wykorzystanie – aspekty techniczne, kryminalistyczne i prawne”, z wysokością dofinansowania na rzecz Uniwersytetu określoną na 1.860 tys. zł,
- „Opracowanie systemu wykrywania zagrożeń bezpieczeństwa osób niewidomych i słabo widzących ze szczególnym uwzględnieniem ruchu drogowego. Aspekty prawno-kryminologiczne i technologiczne”, o wysokości dofinansowania na rzecz UwB ustaloną na 1.500 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 136-185)

W latach 2010 - 2012 UwB zgłosił w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej do ochrony sześć wynalazków, zaś wg stanu na koniec 2009 roku na decyzję tego Urzędu oczekiwały kolejne cztery zgłoszenia patentowe z lat 2007 - 2009. Spośród dokonanych zgłoszeń w okresie objętym kontrolą uzyskano cztery patenty na następujące wynalazki:

- „Sposób detekcji elektrochemicznej w elektroforezie kapilarnej”,
- „Sposób nanoszenia warstw metali, zwłaszcza żelaza, kobaltu, niklu, miedzi i cynku oraz elektrolit do wytwarzania warstw metalicznych”,
- „Sensor zwłaszcza do akumulacji ilościowego oznaczania katepsyn”,
- „Sposób otrzymywania estrów kwasu retinowego, β -13-apokaretonowego i β -12-apokaretonowego z β -karotenu”.

Według stanu na 19 października 2012 roku w mocy był jeden patent, uzyskany w 2011 roku na wynalazek „Sensor zwłaszcza do akumulacji ilościowego oznaczania katepsyn”. W okresie objętym kontrolą wygasła bowiem ochrona patentowa trzech wynalazków, z powodu niewniesienia opłat za kolejne okresy ich ochrony:

- „Sposób detekcji elektrochemicznej w elektroforezie kapilarnej” – ze względu na brak środków na wniesienie opłaty oraz brak zainteresowania jego wdrożeniem w gospodarce, mimo – jak wynika z wyjaśnień dziekana Wydziału Biologiczno-Chemicznego – czynionych przez twórcę wynalazku prób zainteresowania nim przedsiębiorców,
- „Sposób nanoszenia warstw metali, zwłaszcza żelaza, kobaltu, niklu, miedzi i cynku oraz elektrolit do wytwarzania warstw metalicznych” – ze względu na problemy technologiczne z realizacją wynalazku, uniemożliwiające jego zastosowanie w praktyce oraz brak środków na wniesienie tej opłaty,
- „Sposób otrzymywania estrów kwasu retinowego, β -13-apokaretonowego i β -12-apokaretonowego z β -karotenu” - ochrona patentowa wynalazku wygasła, gdyż opłata za kolejny okres ochrony nie wpłynęła na rachunek Urzędu Patentowego RP z powodu awarii systemów informatycznych na Uniwersytecie (w tej sprawie UwB złożył odwołanie od decyzji wygaszającej ochronę patentową).

Na decyzję Urzędu Patentowego RP oczekuje osiem zgłoszeń patentowych z lat 2008-2012.

(dowód: akta kontroli str. 186-202)

Kierownik Działu Badań UwB w wyjaśnieniach podała, że:

- Uniwersytet nie zatrudnia rzeczownika patentowego. Od 2009 roku kierowaniem do Urzędu Patentowego RP zgłoszeń patentowych i gromadzeniem uzyskanych patentów zajmuje się pracownik Działu Badań. Dział ten nie prowadził rejestru posiadanych patentów i posiadał jedynie dane o patentach uzyskanych od 2010 roku oraz o zgłoszeniach patentowych, które nie zostały dotychczas rozstrzygnięte;
- nie wie ilu wynalazkom zapewniono ochronę patentową, gdyż ze względu na duży zakres zadań i obowiązków Działu Badań przeoczonego potrzebę gromadzenia informacji o posiadanych patentach (w trakcie kontroli założono rejestr posiadanych patentów);
- decyzje o wniesieniu opłaty za kolejny okres ochrony podejmuje wydział, na którym wynalazek został opracowany.

(dowód: akta kontroli str. 203-204)

W okresie objętym kontrolą żaden z wynalazków i rezultatów badań naukowych opracowanych na Uniwersytecie nie został wdrożony w gospodarce. Nie wdrożono zatem także rezultatów zakończonego 9 lipca 2011 roku projektu rozwojowego: „Prawne i kryminologiczne aspekty wdrożenia i stosowania nowoczesnych technologii służących ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego”, realizowanego w konsorcjum z PPWB Sp. z o.o. w Białymstoku, mimo że we wniosku o dofinansowanie przewidziano, iż do gospodarki zostaną wdrożone te części projektu, które mają tzw. podwójne zastosowanie – w zakresie bezpieczeństwa (np. monitoring miejski) i stricte cywilne, w tym sensory dla dzieci niewidomych, wózki kierowane ruchami gałek ocznych dla osób sparaliżowanych. Stosownie zaś do postanowień § 3 ust. 1 i 2 umowy - zawartej 10 lipca 2009 roku z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego - o dofinansowanie projektu kwotą 4.300 tys. zł, uznaje się ją za niewykonaną, jeżeli nie osiągnięto celów podanych w opisie projektu. Prawidłowe wykonanie zadań badawczych, określonych w opisie projektu i uzyskanie rezultatów negatywnych nie stanowi okoliczności uzasadniającej uznanie umowy za niewykonaną. W przypadku niewykonania umowy z powodu okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi konsorcjum, jego partnerzy zobowiązali się do zapłacenia solidarnie kary umownej w wysokości 10% kwoty dofinansowania (§ 9 ust. 3 umowy). Do zakończenia kontroli NIK, NCBiR (które przejęło finansowanie projektów rozwojowych) nie zajęło stanowiska w zakresie prawidłowości rozliczenia projektu.

(dowód: akta kontroli str. 172-185, 298-303)

Kierownik projektu dr Wojciech F. wyjaśnił, że jednym z zaplanowanych efektów na etapie przygotowywania wniosku była komercjalizacja wyników badań naukowych w szczególności prawnych i kryminologicznych. Wytworzona w trakcie trwania projektu – know-how (w postaci opracowań i analiz) stanowi katalog opracowań, które mogą być wykorzystywane przez różne grupy społeczne. Dokumenty te zostały w części wykorzystane w materiałach drukowanych (np. przygotowywane książki i monografie), a także zostały odpłatnie udostępnione na stronie internetowej z możliwością pobrania. Projekt zakładał także wytworzenie dwóch urządzeń, które według założeń projektu podlegają procesowi komercjalizacji, tj.: urządzenia nadawczo-odbiorczego do monitoringu zagrożeń bezpieczeństwa publicznego ARPOL i Systemu Inteligentnego Monitoringu Wizyjnego i Akustycznego. Oba urządzenia zostały wytworzone w ramach prac badawczych, a ich pełna dokumentacja techniczna znajduje się w raporcie końcowym do Projektu. W trakcie samej realizacji projektu prace nad systemami były prezentowane w trakcie konferencji branżowych, w których brali udział także i przedsiębiorcy. Proces wdrożenia danego rozwiązania technologicznego jest

czynnością długotrwałą wynika on bowiem z konieczności dostosowania prototypu do warunków produkcyjnych. Obecnie prototypy urządzeń znajdują się w dalszych testach. Jednocześnie podczas realizacji projektu oraz po jego zakończeniu wykonawcy starają się, aby możliwa była komercjalizacja wytworzonych rozwiązań m.in. poprzez nawiązywanie kontaktów z producentami sprzętu podczas targów branżowych. Prowadzone były rozmowy z przedstawicielami wybranych firm świadczących usługi ochrony osób i mienia celem testowania tego rozwiązania przez te jednostki z możliwością jego zakupu. Wszystkie te starania na dzień dzisiejszy nie zakończyły się faktycznym wdrożeniem gospodarczym w rozumieniu osiągnięcia zysku. Zawarto umowy z firmą MICROSYSTEM Sp. z o.o. w zakresie dalszego rozwoju i badań systemu monitoringu a także poszukiwania partnerów biznesowych w celu komercjalizacji Systemu Inteligentnego Monitoringu Wizyjnego i Akustycznego. Ze względu na pogarszającą się sytuację gospodarczą kraju wystąpiły trudności w znalezieniu podmiotu gospodarczego zainteresowanego wdrożeniem urządzeń do produkcji, czy nawet ich testowaniem w warunkach rzeczywistych. Prace nad wdrożeniem rezultatów badań – wg Kierownika projektu – nie zostały zakończone.

(dowód: akta kontroli str. 306-310)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Do czasu kontroli NIK pracownik Działu Badań, prowadzący sprawy związane z kierowaniem zgłoszeń patentowych, nie prowadził rejestru posiadanych patentów. Tym samym żadna komórka organizacyjna Uniwersytetu nie posiadała rzetelnej informacji o liczbie i rodzaju wynalazków podlegających ochronie. Powodem było przeoczenie spowodowane znacznym zakresem zadań i obowiązków realizowanych przez Dział Badań.

1.3 Działalność centrum transferu technologii

Z wyjaśnień złożonych przez Mariusza B., zatrudnionego w WOTT od 1 sierpnia 2010 roku na stanowisku specjalisty, pełniącego od 1 października 2010 roku do 31 grudnia 2011 roku obowiązki dyrektora WOTT (od tego czasu żadnemu z pracowników nie powierzono obowiązków dyrektora WOTT), a od 1 października 2011 roku – zatrudnionego na stanowisku kierownika biura projektu „Podlaski Fundusz Stypendialny” wynika, że od sierpnia 2010 roku i w 2011 roku pracownicy WOTT oddelegowani zostali do realizacji - finansowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – projektu „Podlaska Strategia Innowacji – budowa systemu wdrażania” (zwanego dalej „RSI”). Wykonywaniem tych zadań zajmowało się 11 osób formalnie zatrudnionych w WOTT, który koordynował realizację tego projektu. W październiku 2011 roku pracownicy WOTT (trzy osoby zatrudnione łącznie na dwóch etatach) zostały z kolei oddelegowani do realizacji projektu „Podlaski Fundusz Stypendialny” (zwanego „PFS”), realizowanego również w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

(dowód: akta kontroli str. 24-30, 121-135)

Umowę partnerską w sprawie realizacji RSI UwB podpisał w dniu 7 kwietnia 2010 roku z Samorządem Województwa Podlaskiego. Do zadań Uniwersytetu w ramach tego projektu (o wartości 10.265,7 tys. zł, w tym wynagrodzenie UwB – 9.571 tys. zł) należy m.in.:

- powołanie jednostki koordynującej RSI i promocja projektu,
- aktualizacja RSI w powiązaniu ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego oraz jej monitorowanie,

- opracowanie i wdrożenie metody benchmarkingu,
- foresight regionalny,
- udzielenie na okres 12 miesięcy stypendiów doktoranckich osobom prowadzącym prace w obszarach, które zostaną zidentyfikowane, jako mające największy potencjał innowacyjny,
- prowadzenie szkoleń i doradztwa,
- utworzenie Regionalnej Platformy Współpracy Innowacyjnej,
- promocja transferu technologii i innowacji w gospodarce oraz w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie RSI,
- rozwój współpracy transregionalnej i transgranicznej w zakresie innowacji,
- koordynacja projektów i działań w obszarze rozwoju innowacyjności województwa,
- informacja w zakresie finansowania przedsięwzięć innowacyjnych, nawiązywania powiązań kooperacyjnych, zawiązywania i funkcjonowania klastrów.

(dowód: akta kontroli str. 32-80, 102-107)

Z kolei PFS, to projekt, o wartości 1.977,5 tys. zł, realizowany na podstawie umowy zawartej 15 września 2011 roku z Samorządem Województwa Podlaskiego, którego zakończenie zaplanowano na koniec maja 2013 roku. Celem projektu jest zwiększenie do maja 2013 roku efektywności pracy naukowo-badawczej 30 doktorantów, kształcących się na kierunkach uznanych w RSI za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa, zaś celami szczegółowymi: wzrost ich zaangażowania w prowadzenie prac naukowo-badawczych i działalność publikacyjną, podniesienie kwalifikacji z zakresu komercjalizacji wiedzy i współpracy z biznesem oraz rozwój współpracy ze sferą gospodarki poprzez promocję i upowszechnianie osiągnięć naukowo-badawczych doktorantów. W ramach projektu 30 doktorantom mają zostać przyznane 12-miesięczne stypendia w wysokości 3,5 tys. zł. Założono, że stypendyści zostaną wyłonieni przez komisję, oceniającą m.in. czy wyniki ich pracy możliwe są do praktycznego wykorzystania oraz zawierają rozwiązania innowacyjne o charakterze technicznym, organizacyjnym, społecznym i instytucjonalnym. Ma zostać też zrealizowany cykl trzech szkoleń z zakresu metod komercjalizacji wyników badań naukowych i prowadzenia firmy spin-out.

(dowód: akta kontroli str. 81-101, 108-120)

Były p.o. dyrektora WOTT wyjaśnił też, że:

- nie zostały zidentyfikowane wyniki badań, które mogą zostać wdrożone w gospodarce, bowiem działalność WOTT ukierunkowano na realizację dwóch projektów unijnych,
- nie wie ilu wynalazkom zapewniono ochroną patentową,
- nie wie czy Uniwersytet zatrudnia rzeczownika patentowego,
- nie wie kto i na jakiej podstawie podejmuje decyzje o wniesieniu do Urzędu Patentowego RP opłaty za kolejny okres ochrony wynalazku,
- WOTT nie współpracował z Działem Badań Uniwersytetu w zakresie transferu technologii do gospodarki oraz nie otrzymywał od tego Działu informacji o zgłoszeniach patentowych i uzyskanych patentach, gdyż wszyscy pracownicy WOTT skierowani zostali do realizacji projektów unijnych,
- nie prowadzono audytu technologicznego uczelni i jej wydziałów,
- nie wie czy Uniwersytet posiada regulamin korzystania z wyników pracy intelektualnej (postanowienia tego regulaminu przedstawiono w pkt 1.4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(dowód: akta kontroli str. 30-31)

Kierownik Działu Badań UwB w wyjaśnieniach podała, że nie wie, które wyniki prowadzonych badań naukowych zostały przeznaczone do wdrożenia w gospodarce. Dział Badań nie współpracował z WOTT w zakresie transferu wyników prac badawczych do gospodarki, ani nie przekazywał WOTT informacji o uzyskanych patentach, gdyż WOTT nie zwracał się o taką współpracę.

(dowód: akta kontroli str. 203-204)

Stosownie do postanowień art. 86 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, centrum transferu technologii tworzy się w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych do gospodarki. Zgodnie z Regulaminem WOTT jego działalność ma służyć lepszemu wykorzystaniu potencjału intelektualnego UwB oraz transferowi wyników prac naukowych do gospodarki poprzez sprzedaż lub nieodpłatne przekazywanie wyników badań i prac rozwojowych.

(dowód: akta kontroli str. 16)

Poprzedni rektor Uniwersytetu, prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz⁴ na pytanie o przyczyny powierzenia WOTT realizacji zadań niezwiązanych z przewidzianymi w powołanej ustawie oraz celami ustalonymi w regulaminie WOTT, wyjaśnił, że zgodnie z regulaminem jednym ze źródeł finansowania działalności WOTT są projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej. Cele, działania oraz rezultaty realizowanych przez WOTT projektów były zgodne z większością zadań statutowych i przez realizację tych projektów WOTT wypełniał znaczny zakres swoich zadań. W złożonych wyjaśnieniach były rektor nie odniósł się jednak do powodów powierzenia WOTT realizacji zadań, które uniemożliwiały realizację zadań ustawowych, tj. sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych do gospodarki.

(dowód: akta kontroli str. 214-217)

Według Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, dr hab. Beaty Godlewskiej-Żyłkiewicz barierami utrudniającymi wdrażanie wyników prac naukowych w gospodarce są:

- specyfika prowadzonych na uczelni badań naukowych. Na UwB prowadzone są głównie badania podstawowe w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych, nie nadające się, zdaniem naukowców, do komercjalizacji. Niewielka część badań z dziedziny nauk ścisłych (chemia, fizyka) jest patentowana;
- nieprowadzenie przez pracowników aktywnej działalności w kierunku komercjalizacji badań, gdyż nie jest to wliczane do dorobku naukowego oraz nie ma wpływu na zdobywanie stopni i tytułów naukowych. Pracownicy zobowiązani są do zdobywania stopni naukowych w ustawowym, dosyć krótkim czasie (6 lub 8 lat);
- brak na UwB tradycji współpracy z prywatnymi firmami i przedsiębiorcami, brak zakładów przemysłowych w regionie oraz brak zainteresowania przedsiębiorców prowadzonymi na uczelni badaniami. Organizowane kilkakrotnie seminaria prezentujące potencjał naukowo-badawczy i infrastrukturę uczelni przedsiębiorcom z regionu nie wpłynęły na wzrost zainteresowania współpracą;
- brak środków w uczelni przeznaczonych na transfer technologii i komercjalizację.

(dowód: akta kontroli str. 304-305)

⁴ Kadencje: 2005 - 2008 i 2008 - 2012.

Z kolei Prorektor ds. Ekonomicznych, dr hab. Robert Ciborowski jako utrudnienia w transferze wyników prac naukowych do gospodarki podaje:

- niski zakres współpracy poszczególnych jednostek tworzących transfer technologii na poziomie lokalnym (uczelni, firm, jednostek samorządowych), wynikający najczęściej z niewiedzy o zakresie ich działalności i potencjale,
- brak kompleksowej oferty dotyczącej zakresu współpracy ze strony poszczególnych partnerów,
- słabość w porównaniu z krajami lepiej rozwiniętymi rynku i gospodarki Polski dla produktów technologicznych opartych na dużym zaawansowaniu badań,
- brak dostatecznych kompetencji uczelni w zakresie oceny potencjału rynkowego (brak wiedzy na temat potrzeb rynku i dochodzie możliwym do uzyskania),
- brak procedur w zakresie dostępu do laboratoriów uczelnianych, co uniemożliwia współpracę z przedsiębiorcami,
- utrudnienia prawne powodujące, że jednostki uczelni niemające praw wydziału nie mogą podejmować niektórych działań,
- konieczność angażowania własnych środków uczelni w różne przedsięwzięcia, podczas gdy uzyskuje ona dotacje tylko na działalność podstawową,
- niezaliczanie do dorobku naukowego autora wynalazku wdrożeń wynikających z transferu technologii,
- brak „odpowiedniego” podziału dochodów z transferu technologii pomiędzy uczelnią i autorami własności intelektualnej,
- niską jakość wykształcenia studentów w zakresie możliwości komercjalizacji i transferu technologii,
- brak wydzielonego budżetu uczelni na komercjalizację i transfer technologii,
- utrudnienia administracyjne ograniczające efektywne procedury komercjalizacji i transferu technologii.

(dowód: akta kontroli str. 205-206)

Według byłego p.o. dyrektora WOTT, pomimo od wielu lat zdiagnozowanej katastrofalnej sytuacji w dziedzinie wynalazczości, innowacji, transferu technologii z jednostek naukowych do gospodarki ta sytuacja nie ulega poprawie. Oczekiwanym skutkiem, współmiernym do ponoszonych nakładów, nie odnosi wydatkowanie ogromnych środków z różnych programów operacyjnych. Bariery utrudniające wdrażanie wyników prac naukowych w gospodarce występują w różnych obszarach i na różnych poziomach, a największe z nich znajdują się w obszarze strategicznym/systemowym. Brak jest „jednego (głównego) programu ogólnopolskiego prowadzonego przez Rząd RP (może potrzebna jest odpowiedni podmiot centralny? Może odpowiedni resort?), którego zadaniem byłoby stworzenie krajowego systemu współpracy nauki i gospodarki w Polsce. Aktualnie wszelkie działania są rozproszone i prowadzone przez podmioty, które w swojej kompetencji mają również inne działania i cele. I tak: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego - ma zdecydowanie inne wyższe priorytety w szkolnictwie wyższym niż działania na rzecz wdrożeń wyników badań, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Gospodarki - wspiera działania na rzecz współpracy nauki i biznesu również ale to nie są działania o najwyższym priorytecie tego resortu, urzędy marszałkowskie [...] - w ramach swoich programów realizują działania na rzecz wspierania współpracy nauki i biznesu w ramach RPO. Mamy jeszcze PARP, NCBiR, WWPE itp. Jednak faktycznym celem działań tych wszystkich podmiotów nie jest zbudowanie efektywnego systemu innowacyjnej i prorozwojowej Nauki Polskiej ale, co zdecydowanie łatwiejsze, dystrybucja środków finansowych i realizacja jednostkowych spektakularnych inwestycji. W związku z koordynacją procesu transferu wyników badań do gospodarki przez tak dużą liczbą podmiotów

w efekcie nikt nie ponosi odpowiedzialności za nikłe jej wyniki. Dlatego moim zdaniem konieczne jest stworzenie jednego programu, którego działania powinny być wspierane oczywiście z różnych źródeł ale którego cel byłby tak naprawdę jeden: stworzenie w Polsce efektywnego rynku usług badawczych i transferu technologii. Moim zdaniem aktualne działania, na wszystkich poziomach i we wszystkich obszarach problemowych, prowadzone są tak jakby w naszym kraju taki rynek istniał i wystarczy go tylko odpowiednio stymulować programami pomocowymi, dotacjami, ulgami itp. Jakbyśmy mieli zbudowany ogólnopolski system (formalny i nieformalny) współpracy jednostek naukowych z przedsiębiorstwami, który musimy tylko pobudzić. Ale niestety tak nie jest. Większość uczelni wyższych w naszym kraju jest kompletnie nieprzygotowana do działalności na rynku usług badawczych i konkutowania na takim rynku. Dlatego kluczowe jest stworzenie takiego rynku w sposób centralny poprzez odpowiednie regulacje prawne, powołanie podmiotu odpowiedzialnego za ten rynek oraz stworzenie krajowego programu budowy i rozwoju systemu transferu technologii i wyników badań do gospodarki. W ramach działań tego programu powinny być wspierane uczelnie, instytuty, Podmioty B+R i przedsiębiorstwa, które realizują faktyczne i efektywne wdrożenia wyników nauki w praktyce. Program ten powinien od początku mieć wdrożony odpowiedni system monitorowania tak aby na bieżąco można było śledzić efektywność i skuteczność podejmowanych działań. Program taki powinien być oczywiście komplementarny do innych programów rozwojowych. Oczywiście w takim programie powinny się znaleźć pakiety działań w innych problemowych obszarach, np.: kompetencji (zarówno organizacji jak i zasobów ludzkich), świadomościowych, finansowych itp. Jednak moim zdaniem zanim skieruje się strumień środków w programy szczegółowe, obszary problemowe, działania itp. konieczne jest stworzenie podstaw rynku usług badawczych (oczywiście mam na myśli „rynek” w bardzo szerokim pojęciu).”

(dowód: akta kontroli str. 207-209)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nierealizowaniu przez WOTT zadań ustalonych dla centrów transferu technologii w art. 86 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, tj. sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych do gospodarki. Powodem było skierowanie przez poprzedniego Rektora pracowników WOTT do realizacji dwóch projektów unijnych. W konsekwencji WOTT nie prowadził audytu technologicznego Uniwersytetu w celu identyfikacji jego potencjału komercjalizacyjnego, a pracownik pełniący obowiązki dyrektora WOTT nie posiadał nawet informacji czy UwB wprowadził regulamin korzystania z wyników pracy intelektualnej oraz czy zatrudnia rzeczownika patentowego. WOTT nie współpracował też z Działem Badań w zakresie pozyskiwania informacji o realizowanych projektach badawczych i posiadanych patentach, ani nie udzielał pomocy w poszukiwaniu kontrahentów zainteresowanych wdrożeniem rezultatów badań naukowych w gospodarce. Nie zostały też zidentyfikowane wyniki badań naukowych, które mogą zostać wdrożone w gospodarce.

(dowód: akta kontroli str. 24-31, 121-135)

1.4 Tworzenie warunków do transferu wiedzy, technologii i rezultatów badań naukowych

Uniwersytet nie skorzystał z możliwości utworzenia w celu komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych - na mocy art. 86 a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (który wszedł w życie 1 października 2011 roku) - spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjnej, do której zadań należy obejmowanie udziałów w spółkach kapitałowych lub tworzenie spółek kapitałowych, które powstają w celu wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych prowadzonych w uczelni.

W dniu 24 czerwca 2009 roku Senat UwB uchwalił „Regulamin korzystania z wyników pracy intelektualnej w Uniwersytecie w Białymstoku”. Przewidziano w nim, iż Uniwersytet może komercjalizować pracowniczy wynik pracy intelektualnej poprzez:

- udostępnienie własności intelektualnej osobom trzecim za wynagrodzeniem, w szczególności poprzez udzielenie licencji,
- przeniesienie praw na osobę trzecią za wynagrodzeniem,
- utworzenie spółki spin-off z udziałem Uniwersytetu, która zajmować się będzie gospodarczym wykorzystaniem wyniku pracy intelektualnej (do czasu kontroli NIK takie spółki nie zostały utworzone).

W przypadku udanej komercjalizacji wyniku pracy intelektualnej (tj. takiej, z której wysokość przychodów przewyższa koszty) jego twórcy przysługuje wynagrodzenie w wysokości 50% uzyskanych dochodów. Pozostałe środki przysługują UwB, z których połowę przeznacza się komórce organizacyjnej zatrudniającej twórcę. Twórcy zatrudnionemu w spółce spin-off lub będącego jej udziałowcem przysługuje prawo do części zysku spółki i wynagrodzenie ze stosunku pracy.

Po wejściu w życie z dniem 1 października 2011 roku postanowień art. 86 c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym nie dokonano zmian „Regulaminu korzystania z wyników pracy intelektualnej w Uniwersytecie w Białymstoku” w celu dostosowania go do wprowadzonych wymogów, w tym uzupełnienia o procedury komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz o zasady korzystania z majątku UwB wykorzystywanego do komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenia usług naukowo-badawczych, wymagane postanowieniami art. 86 c pkt 3 i 4 powołanej ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 210-213)

Poprzedni rektor Uniwersytetu, prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz wyjaśnił, że „Zapisy art. 86 a - 86 c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym weszły w życie 1 października 2011 roku [...]. Zastosowanie powyższych przepisów przez uczelnię, jest procesem rozłożonym w czasie, a nawet długotrwałym. Przepisy skierowane są do wszystkich uczelni wyższych, bez względu na to w jakich obszarach prowadzą badania czy też jakim potencjałem naukowym i technicznym dysponują. [...] W okresie sprawowania przeze mnie funkcji rektora uczelnia zgłosiła kilka patentów, z czego 3 zakończyły się decyzją o udzieleniu patentu. Samo uzyskanie patentu jest dopiero pierwszym krokiem w kierunku komercjalizacji, wymaga bowiem wyboru właściwej strategii komercjalizacji, w tym także ewentualnej formy organizacyjno-prawnej. Samo utworzenie spółki prawa handlowego, zarówno przez samą uczelnię (art. 86a) czy też przez kilka uczelni publicznych (art. 86b), bez przeanalizowania możliwości uzyskiwania znacznej liczby patentów, przeanalizowania indywidualnie każdego patentu przeznaczonego do komercjalizacji pod kątem możliwości sprzedaży określonych technologii konkretnym odbiorcom z uwzględnieniem np. ograniczonego rynku na dany wynalazek, możliwość wykorzystania go na rynku tylko przez jeden podmiot, czy też pod kątem wartości technologii [...] nie daje

jeszcze gwarancji, że spółka nie będzie generowała strat. Z powyższych względów, działania w zakresie utworzenia spółki celowej jak i rozwiązania dotyczące zmiany „Regulaminu korzystania z wyników pracy intelektualnej w Uniwersytecie w Białymstoku” wymagają działań/zapisów spójnych i równoległych, z uwzględnieniem zarówno już istniejących wyników badań naukowych, potencjału naukowego uczelni jak i kwestii finansowych - uczelnia jest jednostką sektora finansów publicznych. Wprowadzona reforma szkolnictwa wyższego wymaga przy jej praktycznym wdrażaniu zarówno czasu jak i uwzględnienia realnych możliwości naszej uczelni.”

(dowód: akta kontroli str. 214 i 217)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niedostosowaniu regulaminu korzystania z wyników pracy intelektualnej do wymogów art. 86 c pkt 3 i 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, wprowadzonych 1 października 2011 roku, co przedstawiono powyżej.

(dowód: akta kontroli str. 210-213)

1.5 Przychody Uniwersytetu uzyskane za pośrednictwem WOTT oraz koszty jego działalności

W latach 2010 – 2012 (do 11 października) przychody i koszty działalności WOTT związane były jedynie z realizacją dwóch projektów dofinansowanych środkami Unii Europejskiej i wynosiły kolejno: 752,9 tys. zł, 3.996,1 tys. zł i 3.602,6 tys. zł. W okresie objętym kontrolą Uniwersytet nie uzyskał wpływów z transferu technologii do gospodarki.

(dowód: akta kontroli str. 218-229)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie⁵ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie wykorzystania wyników badań naukowych do poprawy innowacyjności polskiego przemysłu i gospodarki.

2. Współpraca uczelni z otoczeniem (przedsiębiorcy, instytucje wspierające przedsiębiorców) na rzecz transferu technologii

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Uniwersytet posiadał podpisane następujące umowy z instytucjami i organizacjami wspierającymi przedsiębiorców:

- zawarła 24 kwietnia 2004 roku umowę konsorcjum partnerów suwalskiego parku naukowo-technologicznego pod nazwą Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach, w którym UwB posiada 20 udziałów o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 10 tys. zł. W ramach tej umowy Uniwersytet zobowiązał się m.in. do:
 - wniesienia do przedsięwzięcia wiedzy dotyczącej technik zarządzania firmą, prawnych uwarunkowań firm, kontaktów z zagranicznymi ośrodkami B+R makroregionu oraz wiedzy w dziedzinie informatyki, ekonomii, prawa,

⁵ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen częściowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

- a także znajomości reguł i możliwości pozyskiwania funduszy strukturalnych,
 - współpracy WOTT w zakresie tworzenia Międzynarodowego Centrum Innowacji oraz udzielenia pomocy w nawiązaniu kontaktów międzynarodowych,
 - zapewnienie pomocy prawnej i organizacyjnej przedsiębiorstwom zainteresowanym ulokowaniem się w Inkubatorze Technologicznym,
 - podpisaną 16 września 2010 roku z Polskim Stowarzyszeniem Doradczym i Konsultingowym w Białymstoku umowę o współdziałanie w ramach Klastra Instytucji Otoczenia Biznesu. Misją Klastra jest wspieranie instytucji i przedsiębiorstw z branży otoczenia biznesu działających w szczególności w obszarze usług doradczych, konsultingowych, marketingowych, promocyjnych, szkoleniowych, informatycznych, finansowych, prawnych oraz badawczo-rozwojowych poprzez stworzenie trwałych ram współpracy dla członków Klastra w celu realizacji wspólnych inicjatyw i projektów, a w szczególności projektu „Klaster Instytucji Otoczenia Biznesu” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej,
 - podpisany 28 lipca 2006 roku list intencyjny w sprawie utworzenia Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego w Białymstoku (Park ten jest w fazie budowy, zaś list nie pociąga za sobą żadnych zobowiązań prawnych).
- (dowód: akta kontroli str. 230-236, 242-251)

Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, dr hab. Beata Godlewska-Żyłkiewicz - na temat efektów i korzyści, w tym z zakresu transferu technologii jakie przyniosło dla Uniwersytetu i przedsiębiorców uczestnictwo w Parku Naukowo-Technologicznym Polska-Wschód w Suwałkach i w Kłastrze Instytucji Otoczenia Biznesu - wyjaśniła, że informacje o budowie i uruchamianiu obiektów Parku zostały przekazane na wszystkie wydziały UwB. Park korzysta z doświadczenia i doradztwa pracowników Uniwersytetu - pełnomocników Rektora UwB, będących członkami Rady Nadzorczej Parku. Działalność Uniwersytetu w Kłastrze przynosi głównie efekty promocyjne (promocja działań UwB i jego oferty edukacyjnej na stronie internetowej, w formie ulotek, newslettera, w magazynie BiznesKlaster.pl, także – w formie wypowiedzi ekspertów - pracowników naukowych uczelni). Ponadto w podmiotach uczestniczących w Kłastrze organizowane są praktyki dla studentów Uniwersytetu. „[...] w ten sposób Uniwersytet w Białymstoku kreuje swoją markę wśród przedsiębiorców i studentów jako instytucja wspierająca przedsiębiorczość w regionie. Transferu technologii w tym zakresie dotychczas nie było.”

(dowód: akta kontroli str. 237-241)

Zakres współpracy Uniwersytetu z Kłastrem potwierdza informacja uzyskana w Polskim Stowarzyszeniu Doradczym i Konsultingowym w Białymstoku. Współpracę oceniono pozytywnie. Oprócz efektów ze współpracy przedstawionych przez prorektor dr hab. Beatę Godlewską-Żyłkiewicz, wskazano uczestnictwo pracowników naukowych Uniwersytetu w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych o dofinansowanie dwóch projektów ukierunkowanych na wsparcie pierwszego okresu funkcjonowania dwóch klastrów „Klastra Marek Turystycznych Polski Wschodniej” oraz „Wschodniego Klastra Budowlanego.

(dowód: akta kontroli str. 252-254)

Z kolei działalność Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód w Suwałkach była przedmiotem kontroli NIK, zakończonej w listopadzie 2010 roku. Wykazała ona, że działalność prowadzona w Parku nie pozwoliła na osiągnięcie podstawowego celu Parku, którym jest tworzenie środowiska innowacyjnego nastawionego na rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie sprzyjającej bazy

materialnej, infrastrukturalnej, ekonomicznej i socjalnej do zakładania, rozwoju i wspierania małych i średnich przedsiębiorstw innowacyjnych, do przemysłowego wykorzystania wiedzy naukowej oraz do komercjalizacji nowoczesnych technologii. Mimo podejmowanych prób i upływu sześciu lat od powstania, Park nie nawiązał efektywnej współpracy ze środowiskiem naukowym, nie uzyskał efektów w sferze wdrażania nowych technologii i nie wykonywał zadań w zakresie pomocy firmom technologicznym w początkowym okresie ich działalności⁶.

Tymczasem, stosownie do postanowień art. 4 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, obowiązujących od 1 października 2011 roku, uczelnie zobowiązane są do współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w szczególności w zakresie prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych na rzecz podmiotów gospodarczych, m.in. w drodze utworzenia spółki, utworzonej w celu komercjalizacji badań naukowych i prac rozwojowych. Do 30 września 2011 roku powołany przepis zobowiązywał uczelnie do współpracy z otoczeniem gospodarczym, w szczególności poprzez sprzedaż lub nieodpłatne przekazywanie wyników badań i prac rozwojowych przedsiębiorcom oraz szerzenie idei przedsiębiorczości w środowisku akademickim, w formie działalności gospodarczej.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nienawiązaniu skutecznej współpracy z przedsiębiorcami i instytucjami wspierającymi przedsiębiorców na rzecz transferu technologii. Tym samym UwB nie w pełni realizował zadania ustalone w art. 4 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Powodem było powierzenie WOTT realizacji zadań innych niż określone w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym oraz ograniczenie współpracy z przedsiębiorcami i instytucjami ich wspierającymi do promowania działalności Uniwersytetu, organizowania praktyk u przedsiębiorców i „kreowania swojej marki wśród przedsiębiorców i studentów jako instytucji wspierającej przedsiębiorczość w regionie”. W konsekwencji przedsiębiorców nie wspomagano w zakresie pozyskiwania innowacji oraz nie wdrożono w gospodarce wyników ani jednego ze zrealizowanych badań.

(dowód: akta kontroli str. 24-31, 121-135 i 230-254)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie⁷ skuteczność współpracy z przedsiębiorcami i ich otoczeniem na rzecz transferu technologii.

Ocena cząstkowa

3. Efektywność wykorzystania środków publicznych (w tym pochodzących z Unii Europejskiej) przeznaczonych na wspomaganie transferu technologii

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Uniwersytet realizował dwa projekty dofinansowane ze środków Unii Europejskiej dotyczące wspomaganie transferu technologii, tj. RSI i PFS, opisane szczegółowo w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Żaden z tych projektów nie został dotychczas rozliczony.

(dowód: akta kontroli str. 32-120)

Od 1 marca 2005 roku do 28 lutego 2007 roku Uniwersytet realizował projekt „Członek Ogólnopolskiej Sieci Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP „STIM” o wartości 357,3 tys. zł, dofinansowany środkami Sektorowego Programu Operacyjnego *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*,

⁶ Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania parków przemysłowych i ośrodków innowacji w województwie podlaskim (<http://www.nik.gov.pl/kontrola/wyniki-kontroli-nik/kontrola,8239.html>).

⁷ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

lata 2004-2006 w wysokości 303,7 tys. zł, na podstawie umowy zawartej 15 marca 2005 roku z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości. Zgodnie z postanowieniami § 2 ust. 3 pkt 3 i 4 umowy o dofinansowanie Uniwersytet zobowiązał się do:

- niedokonywania modyfikacji projektu w rozumieniu art. 30 ust. 4 rozporządzenia nr 1260/1999/WE z dnia 21 czerwca 1999 r ustanawiającego przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych⁸,
- osiągnięcia założonych celów i zapewnienia efektów trwałości projektu przez 5 lat od podpisania umowy, tj. do 15 marca 2010 roku.

Ideą projektu było budowanie uniwersalnej, dającej się poszerzyć do skali ogólnopolskiej, sieci dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do usług informacyjnych i doradczych. Celami strategicznymi STIM były:

- zwiększenie potencjału ośrodka transferu technologii i innowacyjności poprzez zatrudnienie specjalistów oraz połączenie istniejących zasobów jednostek transferu technologii w ogólnopolską sieć elektronicznej wymiany informacji,
- stworzenie i wprowadzenie jednolitych standardów świadczenia usług na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw,
- świadczenie specjalistycznych usług doradczych oraz prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych z zakresu innowacyjności i transferu technologii na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw,
- wprowadzenie centralnej ewidencji i bazy wiedzy dotyczącej usług świadczonych w ramach nowopowstałej sieci.

W ramach projektu zobowiązano się m.in. do zatrudnienia dwóch wykwalifikowanych konsultantów oraz menagera, którzy udzielać będą konsultacji na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, prowadzić działania informacyjne i promocyjne oraz warsztaty i konferencje. Zobowiązano się też do stworzenia „bazy wiedzy” (spełniającej funkcje bazy: ofert, materiałów fachowych, adresowej), wymiany informacji pomiędzy ośrodkami i strony internetowej dostępnej dla klientów. Przewidziano też m.in., że po zakończeniu realizacji projektu przedsiębiorcy nadal będą mogli korzystać z usług zatrudnionych konsultantów (wnioskodawca zamierzał utrzymać ich zatrudnienie minimum przez 5 lat od zakończenia realizacji projektu, tj. do 28 lutego 2012 roku), z „bazy wiedzy” oraz innych narzędzi stworzonych w ramach projektu. W rezultacie kontynuacji projektu w latach 2007 – 2011 zwiększać się miała liczba firm, które podpiszą umowę dotyczącą transferu technologii. Pomimo to uchwałą z 29 października 2008 roku, tj. nieco ponad 3,5 roku po zawarciu umowy o dofinansowanie projektu i 20 miesięcy po zakończeniu realizacji projektu Senat zawiesił działalność WOTT. Poprzedni prorektor Uniwersytetu dr hab. Marek Proniewski wniosek o zawieszenie działalności WOTT uzasadnił faktem, iż jednostka ta związana była z realizacją trzech projektów, po zakończeniu których przestała „właściwie” funkcjonować. Ze strony internetowej http://www.bialystok.stim.org.pl/baza_ofert_i_zapytan/ wynika, że ostatnia aktualizacja bazy ofert (zawierającej oferty technologii możliwych do wdrożenia w gospodarce) i zapytań nastąpiła 27 sierpnia 2008 roku.

(dowód: akta kontroli str. 4, 7 i 255-291)

Na pytanie o przyczyny zawieszenia w 2008 roku działalności WOTT, wskutek czego nie mógł on wykonywać zadań przewidzianych we wniosku o dofinansowanie projektu, w tym przewidzianego w tym wniosku utrzymania zatrudnienia konsultantów przez min. 5 lat od zakończenia projektu, co miało doprowadzić do wzrostu w latach 2007 - 2011 liczby firm, które podpiszą umowę dotyczącą transferu technologii, poprzedni rektor Uniwersytetu prof. dr hab. Jerzy

⁸ Dz.U.UE.L.1999.161.1 ze zm.

Nikitorowicz odpowiedział: „Działalność WOTT została zawieszona [...] ze względu na konieczność wprowadzenia zmian w jego organizacji, jak i ze względów finansowych. Uczelnia we wniosku o dofinansowanie wskazała, że zamierza utrzymać zatrudnienie konsultantów przez okres min. 5 lat po zakończeniu projektu, jednakże się do tego nie zobowiązywała. Względy finansowe nie pozwoliły na zatrudnienie konsultantów w okresie po zakończeniu realizacji projektu.”

(dowód: akta kontroli str. 214, 217)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niezapewnieniu efektu trwałości projektu „Członek Ogólnopolskiej Sieci Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP „STIM”, o wartości 357,3 tys. zł. Stanowiło to naruszenie postanowień § 2 ust. 3 pkt 3 i 4 umowy o dofinansowanie zawartej z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości i zostało szczegółowo przedstawione powyżej. Powodem było zawieszenie 29 października 2008 roku działalności WOTT na podstawie uchwały Senatu, podjętej na wniosek poprzedniego Prorektora ds. Ekonomicznych i Współpracy z Regionem. W konsekwencji nie osiągnięto celów projektu, polegających m.in. na zwiększeniu potencjału ośrodka transferu technologii oraz dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do usług informacyjnych i doradczych z zakresu innowacyjności i transferu technologii, w tym do „bazy wiedzy”.

(dowód: akta kontroli str. 4, 7 i 255-291)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie⁹ efektywność wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na wspomaganie transferu technologii w ramach projektu „Członek Ogólnopolskiej Sieci Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP „STIM”.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁰, wnosi o:

1. Dostosowanie zadań realizowanych przez Wschodni Ośrodek Transferu Technologii do zakresu przewidzianego dla centrów transferu technologii w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.
2. Podjęcie skutecznych działań w celu transferu wyników badań naukowych do gospodarki, w tym zidentyfikowanie potencjału komercjalizacyjnego Uniwersytetu i wyników badań naukowych, które mogą zostać wdrożone w gospodarce oraz udzielanie wsparcia twórcom rezultatów badań naukowych w poszukiwaniu podmiotów zainteresowanych wdrożeniem ich w gospodarce.
3. Dostosowanie „Regulaminu korzystania z wyników pracy intelektualnej w Uniwersytecie w Białymstoku” do wymogów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.
4. Podjęcie skutecznej współpracy z przedsiębiorcami i organizacjami wspierającymi przedsiębiorców na rzecz transferu technologii.
5. Zapewnienie efektu trwałości przedsięwzięć dofinansowanych ze środków unijnych.

⁹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen częściowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

¹⁰ Dz. U. z 2012 r., poz.82.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

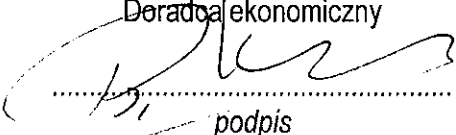
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

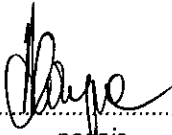
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 16 listopada 2012 r.

Kontroler
Robert Skwarko
Doradca ekonomiczny

.....

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

.....

.....
podpis